

Sammanfattning
Rapport 2011:3

Samhällskunskap i gymnasieskolan

En kvalitetsgranskning av undervisningen i Samhällskunskap A
på tre yrkesförberedande program

1 | Sammanfattning

Den här granskningen handlar om undervisningen i ämnet samhällskunskap i gymnasieskolan. Granskningen tar sin utgångspunkt i måluppfyllelsen, mätt genom betyg, i kursen Samhällskunskap A.

Bilden är tydlig och återkommer även i övriga kärnämnen — elever på yrkesförberedande program når inte målen i samma utsträckning som elever på studieförberedande program och få elever på yrkesförberedande program når så långt som möjligt betygmässigt, det vill säga får betyget Mycket väl godkänt.

Den centrala frågeställningen i denna granskning är om undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen. Skolinspektionen har därför granskat om undervisningen utgår från ämnets mål att sträva mot samt från programmålen. Vi har också granskat hur lärarna anpassar undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov samt hur lärare och rektorer arbetar för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper.

Granskningen har omfattat 38 gymnasieskolor i hela landet, såväl kommunala som fristående. Det handlar inte om ett representativt urval av skolor utan rapporten beskriver hur det ser ut i just de 38 utvalda skolorna. I varje skola har Skolinspektionen deltagit i lektioner i kursen Samhällskunskap A på bygg-, fordons- och industriprogrammet. Vi har också intervjuat elever och lärare på dessa program som läser respektive undervisar i Samhällskunskap A samt skolornas rektorer. Dessutom har vi genomfört en analys av skriftliga prov och inlämningsuppgifter.

De viktigaste resultaten från granskningen sammanfattas här nedan:

- **Undervisningen inriktas mot samhällskunskapsämnets mål att sträva mot.** Trots att samhällskunskapslärarna framförallt utgår från målen att uppnå i kursplanen och betygskriterierna vid planeringen av undervisningen så visar intervjuer med elever och lärare samt lektionsobservationer att målen att sträva mot är framträdande i undervisningen. Detta innebär bland annat att eleverna får möjlighet att omfatta och praktisera demokratins värdegrund. Likaså ger undervisningen eleverna möjlighet att utveckla förmågan att formulera frågor, argumentera och uttrycka ståndpunkter.
- **Undervisningen utgår inte i tillräcklig utsträckning från programmålen.** Samhällskunskapsundervisningen skulle kunna uppfattas som mer meningsfull av eleverna på de granskade programmen om karaktärsämnena i större utsträckning bidrar med innehåll till undervisningen. En förutsättning för detta är att samhällskunskapslärarna samverkar med karaktärsämneslärarna. På flera granskade skolor är emellertid de organisatoriska förutsättningarna för samverkan mycket bristfälliga. Rektorer är sällan pådrivande utan samverkan sker på enskilda lärares initiativ.
- **Undervisningen individanpassas inte i samtliga skolor.** Generellt sett utgår undervisningen från lärarnas insikt om elevernas förkunskaper och ambitioner vad gäller samhällskunskapsämnet. Undervisningen utgår även från de synpunkter och önskemål som eleverna framför i samband med planeringen och utvärderingen av undervisningen. I några skolor finns emellertid en risk för att undervisningen inte stimulerar varje elev att utvecklas så långt som möjligt. Anledningen till detta är att undervisningen utgår från lärarens uppfattning att eleverna som grupp inte är särskilt intresserade av ämnet och är nöjda med att nå betyget Godkänt.
- **Insatser behövs för en bra stödundervisning.** Fler elever kan nå målen om rektorerna ser till att eleverna ges adekvat stöd. I de granskade skolorna finns vissa möjligheter till stöd. Dels försöker samhällskunskapslärarna ge stöd i den ordinarie undervisningen. Dels har skolorna ofta en gemensam lokal där stöd erbjuds. Lokalen är bemannad, men sällan med lärare i just samhällskunskap. Stödformen bygger på att eleverna själva tar ansvar för att utnyttja resursen. Går inte eleven dit så uteblir stödet. Åtgärdsprogram utarbetas i regel endast om det finns en större problematik avseende elevens studiesituation.

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar löpande all skolverksamhet, närmare 6 000 skolor. Tillsynen går igenom många olika områden i verksamheterna för att se om de uppfyller det som lagar och regler kräver.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar mer detaljerat kvaliteten i skolverksamheten inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev.

Fristående skolor – kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.